

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองและมีกระบวนการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้างในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 52 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2545 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้างและมีคะแนนสัมพันธภาพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 27 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 16 คน หลังจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายสุ่มตัวอย่างนักเรียนเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 8 คน แล้วจึงสุ่มกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เนื่องจากนักเรียนจำนวน 8 คนเป็นจำนวนที่พอเหมาะที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ ของการทดลองได้ดีที่สุด ตามสภาพธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวแบ่งเป็น 2 ตอน

1.1 การถามสภาพความจริงของผู้ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพัน ความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ของนักเรียนกับบิดาหรือมารดา โดยเป็นข้อคำถามแบบตัวเลือก (ภาคผนวก ข ตอนที่ 1 ข้อที่ 4-6)

1.2 การถามสัมพันธภาพในครอบครัว ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงข้อความบางข้อให้เหมาะสม จากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกของ นวรัตน์ ศรีรัฐเพชร (2539) ประกอบด้วยคำถาม 39 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

ถ้าตอบในช่อง จริงมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงเป็นส่วนมาก	ให้ 4 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงเป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงน้อยที่สุด	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ

ถ้าตอบในช่อง จริงมากที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงเป็นส่วนมาก	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงเป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง จริงน้อยที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง ไม่จริงเลย	ให้ 5 คะแนน

ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง จำนวน 30 คน นำผลการทดลองใช้แบบสอบถามมาทำการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. หาค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อำนาจจำแนกของข้อความเป็นรายข้อโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว กับคะแนนรายข้อของผู้ตอบคนเดียวกัน ได้ข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .20 จำนวนเพียง 38 ข้อ ประกอบด้วยข้อความทางบวก (Positive) จำนวน 19 ข้อ และข้อความทางลบ (Negative) จำนวน 19 ข้อ (ภาคผนวก ข ตอนที่ 2) โดยข้อคำถามแบ่งตามตัวแปรสัมพันธภาพ 4 ด้าน คือ

1.1 ด้านความคุ้นเคยสนิทสนมระหว่างกัน ข้อที่ 1-10 รวม 10 ข้อ

1.2 ด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจ ที่มีต่อกัน ข้อที่ 11-18 รวม 8 ข้อ

1.3 ด้านความผูกพันรักใคร่ระหว่างกัน ข้อที่ 19-28 รวม 10 ข้อ

1.4 ด้านความสอดคล้องในการปฏิบัติต่อกัน ข้อที่ 29-38 รวม 10 ข้อ

2. หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว(ตอนที่1.2) กับคะแนนของผู้ตอบคนเดียวกัน กับข้อคำถามตามสภาพความจริง(ตอนที่ 1.1) จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

ข้อคำถามที่ 1 ถามด้านความผูกพันระหว่างบิดาหรือมารดากับตัวนักเรียนมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ

ผูกพันมาก	ให้ 3 คะแนน
ผูกพันปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
ผูกพันน้อย	ให้ 1 คะแนน

ข้อคำถามที่ 2 ถามด้านความไว้วางใจระหว่างบิดาหรือมารดากับตัวนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ

ไว้วางใจมากที่สุด	ให้ 3 คะแนน
ไว้วางใจปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
ไว้วางใจได้บ้าง	ให้ 1 คะแนน

ข้อคำถามที่ 3 ถามด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดาหรือมารดากับตัวนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ

ดี	ให้ 3 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
ไม่ดี	ให้ 1 คะแนน

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเดียวกับประชากรจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .48 .43 และ .66 ตามลำดับ ซึ่งมีความเที่ยงตรงตามสภาพระดับปานกลาง (Grimm, 1992) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .93 (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

4. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มและการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

4.2 สร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้างนี้ โดยคำนึงถึงการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structural Analysis) เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงโครงสร้างบุคลิกภาพของตนเองว่ามีภาวะของบุคลิกภาพ (Ego State) อย่างไร บุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก ซึ่งบุคลิกทั้ง 3 ส่วนของแต่ละบุคคล หากความสามารถวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของผู้อื่นได้จะช่วยให้เข้าใจบุคคลนั้นดียิ่งขึ้นซึ่งคนที่บุคลิกภาพดี คือ คนที่มีสุขภาพจิตดี มีความเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ดี และมีการปรับตัวที่ดี ควรมีความสมดุลย์ของแต่ละภาวะตัวตน คือ มีลักษณะของแผนภูมิแสดงบุคลิกภาพรูประฆังคว่ำ (Bell-shaped Egogram) การวิเคราะห์ความใส่ใจเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความใส่ใจ และให้กำลังใจต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่น การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) ถ้าหากบุคคลรู้ถึงภาวะตัวตนของตนเอง และรู้ว่าผู้ที่มาติดต่อด้วยมีภาวะตัวตนแบบใด แล้วพยายามปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน ไม่ขัดแย้งกัน หรือถ้อยที่ถ้อยอาศัยก็จะทำให้การติดต่อสัมพันธ์เป็นไปในแง่ที่ดี เกิดความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายเป็นการช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการสื่อสารสัมพันธ์ที่ตนเองใช้ในการแสวงหาความเอาใจใส่จากผู้อื่น และหาทางปรับปรุงวิธีการสื่อสารสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Game Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้นักเรียนทราบว่าได้ใส่ความหมายอะไรลงไปในเกมหรือเหตุการณ์นั้น และนักเรียนต้องการอะไรจากเกมนั้น ผู้วิจัยชี้ให้นักเรียนทราบว่ามียุทธวิธีอื่นที่เหมาะสมกว่าที่จะได้รับความเอาใจใส่ และเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี การวิเคราะห์บทสนทนาของชีวิต (Script Analysis) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์บทสนทนาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทที่ตนได้ดำเนินมาตลอด และพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นเพื่อสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

4.3 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นเสนอให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและแก้ไข

4.4 นำโปรแกรมที่ได้แก้ไขปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน คือศาสตราจารย์ ดร.พ้องพรรณ เกิดพิทักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์ ตรวจสอบความเที่ยงตรง

4.5 นำโปรแกรมมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.6 นำโปรแกรมที่ผ่านการแก้ไข นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนคาราสุมุทบริหารธุรกิจ จำนวน 8 คน

4.7 นำโปรแกรมไปใช้ดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการทดลอง :

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (True experimental design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, หน้า 62-63) แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบสุ่มและมีการสอบครั้งแรกกับสอบครั้งหลัง (Randomized control group pretest posttest design) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ Randomized control group pretest posttest design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	T1	X	T2
RC	T1	~X	T2

- RE แทน กลุ่มทดลองที่ได้จากวิธีการสุ่มอย่างง่าย
- RC แทน กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย
- T1 แทน การสอบก่อนการทดลอง
- T2 แทน การสอบหลังการทดลอง
- X แทน การให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- ~X แทน การไม่จัดกระทำการทดลอง

กระบวนการดำเนินการทดลอง

- ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่จะดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล
- ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างโดยสำรวจจากทะเบียนประวัติของนักเรียนจำนวน 52 คนทำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวในครอบครัว ซึ่งปรับปรุงจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูก ของ นวรัตน์ ศรีรัฐเพชร (2539) จำนวน 38 ข้อ ในวันที่ 2 สิงหาคม 2545 ซึ่งคะแนนของกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

3. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองแก่นักเรียนในกลุ่มทดลอง ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1.30 ชั่วโมง คือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 14.50-16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2545 ถึงวันที่ 26 กันยายน 2545 ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ

4. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวชุดเดียวกับก่อนการทดลองในวันที่ 28 กันยายน 2545 แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

5. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows

1. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว โดยให้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ในโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จำนวน 30 คน โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสัมพันธภาพรวมกับคะแนนรายข้อจากผู้ตอบคนเดียวกัน (item-total correlation)

1.2 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพโดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสัมพันธภาพกับคะแนนจากแบบวัดสภาพจริงของผู้ตอบคนเดียวกัน 3 ด้าน คือ “ด้านความผูกพันระหว่างกัน” “ด้านความไว้วางใจระหว่างกัน” “ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกัน” โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product - moment correlation)

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบราก (Cronbach)

2. สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.1 คะแนนเฉลี่ย การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของงานวิจัยนี้ให้เกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2530, หน้า 85)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 การแปลความหมาย คือ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.50 การแปลความหมาย คือ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.50 การแปลความหมาย คือ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.50 การแปลความหมาย คือ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 การแปลความหมาย คือ น้อยที่สุด

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Range)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของคะแนนสัมพันธภาพก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ nonparametric ด้วยวิธี Wilcoxon signed ranks test เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กและการแจกแจงของคะแนนไม่เป็นโค้งปกติ เพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่คัดเลือกมาจากกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่ำ

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ nonparametric ด้วยวิธี Mann-Whitney U test เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กและการแจกแจงของคะแนนไม่เป็นโค้งปกติ โดยเหตุผลเดียวกับข้อ 3